

Lapsi- ja perhejärjestöjen kuulemistilaisuus 19.5.2022

Teams

Parlamentaarinen komitea
Parlamentarisk kommitté

VALTIONEUVOSTO
STATSRÅDET

Ohjelma

- 12.00 Avaus, sosiaaliturvakomitean puheenjohtaja Pasi Moisio & lasten ja perheiden sosiaaliturva ja palvelut -työryhmän puheenjohtaja Johanna Lammi-Taskula
- 12.20 Järjestöjen puheenvuorot (10min/puheenvuoro)
- Lapsi- ja perhejärjestöjen verkosto
 - Monimuotoiset perheet -verkosto
 - Elatusvelvollisten liitto
 - Pesäpuu
- 13.00 **Keskustelu**
- 13.30 **Tauko**
- 13.40 Järjestöjen puheenvuorot (10min/puheenvuoro)
- Vammaisfoorumi
 - Barnavårdsföreningen i Finland
 - Lastenvalvojat
- 14.10 Lapsiasiavaltuutetun toimiston puheenvuoro
- 14.20 **Keskustelu**
- 14.50 Yhteenveto

Lapsi- ja perhejärjestöjen kuulemistilaisuus sosiaaliturvauudistuksesta

Sosiaali- ja terveysministeriö, Teams

19.5.2022

Sonja Falk, Lastensuojelun Keskusliitto
Aki Siltaniemi, Ensi- ja turvakotien liitto ry
Tiina-Maria Levamo, Pelastakaa Lapset ry
Mannerheimin Lastensuojeluliitto
Väestöliitto

Lastensuojelun Keskusliitto
Armfeltintie 1, 00150 Helsinki
toimisto@lsl.fi | www.lsl.fi
Puh. 050 411 2380

Sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa lapsiperheiden asiaa on käsiteltävä sekä omana kokonaisuutenaan ja että läpileikkaavasti muiden teemojen kohdalla.

Lapsiperheköyhyyttä voidaan torjua sotu-uudistuksella, mikäli se asetetaan uudistuksen tavoitteeksi ja mikäli lapsia, nuoria, perheitä ja järjestöjä osallistetaan valmisteluun.

Lähtökohtia ja tavoitteita sosiaaliturvauudistukselle

Uudistuksella on saavutettava konkreettisia parannuksia lasten ja nuorten hyvinvointiin ja lapsiperheköyhyyteen.

Uudistuksen arviointikriteeriksi on asetettava lapsiperheköyhyyden väheneminen.

Lasten, nuorten, perheiden ja järjestöjen kuuleminen on keskeistä. Kuulemisten kautta tulee tietoa, miten sosiaaliturva toimii tai ei toimi arjen tasolla.

Lapsitakuun toteutuminen huomioitava sotu-uudistuksessa.

Sosiaaliturvauudistuksen keskeisimpänä tavoitteena tulee olla ylisukupolvisen syrjäytymisen ehkäisy. Tässä tarvitaan myös palveluja, esimerkiksi ohjausta koulutuspolulle tai muihin palveluihin, joissa syrjäytymiskehitys on mahdollista katkaista.

Lasten, nuorten ja perheiden kannalta keskeisiä ongelmakohtia sosiaaliturvassa

- Ensisijaisten etuuksien heikkenevä taso (lapsilisät ja muut perhe-etuudet) ja toimeentulotukiasiakkuuksien jatkuva lisääntyminen
 - ylisukupolvinen syrjäytyminen
- Yhdenvanhemman perheiden kuormitus
- Vuoroasuminen sekä sen mahdottomuus vähävaraisten perheiden lapsille sekä vammaisille lapsille
- Koettu köyhyys, työssä käyvien vanhempien lasten köyhyys
- Köyhyyden vaikutus koulunkäyntiin ja harrastuksiin
- Köyhyysriskiä lisäävät kumuloituvat tilanteet (yksinhuoltajuus/ erityislapsi/monilapsisuus/pikkulapsivaihe)
- Asumisen kysymykset eri muodoissaan (ahtaus, etäisyydet)
- Vanhemman kuoleman tai vakavan sairastumisen tilanteet
- Sairaana tai vammaisena lapsen tilanteet ja vaikutus perheen toimentuloon
- Maahanmuuttajaperheiden haasteet hakea sosiaaliturvaa, ohjauksen puute, esim. koulutukseen

Politiikkasuositus ”Lapsiperheet ja sosiaaliturvauudistus”

- Julkaistiin 11.5.2021
- Sisältää 11 politiikkasuositusta ja 44 toimenpidettä.
- Politiikkasuositusta valmistellut työryhmä: johtava asiantuntija Esa Iivonen MLL, järjestöpäällikkö Aki Siltaniemi ETKL, erityisasiantuntija Tiina-Maria Levamo PELA, asiantuntija Anita Novitsky Väestöliitto ja allekirjoittanut.
- Linkki tiedotteeseen ja politiikkasuositukseen:

[Sosiaaliturvauudistuksessa on parannettava lapsiperheiden perusturvaa | Lastensuojelun Keskusliitto \(Iskl.fi\)](#)

LAPSI- JA PERHEJÄRJESTÖJEN POLIITIKKASUOSITUS

Lapsiperheet ja sosiaaliturvauudistus

Lapset muodostavat noin viidenneksen Suomen väestöstä. Heillä on perus- ja ihmisoikeuksien perusteella yhtäläinen oikeus sosiaaliturvaan ja riittävään elintasoon kuin aikuisilla. Lapsen sosiaaliturva rakentuu kuitenkin aikuisten kautta, ja juuri siksi se edellyttää omaa erillistä tarkasteluaan. Lapsiperheköyhyttä vähentävät toimet ovat koronakriisin myötä tulleet yhä akuuteimmiksi. Sosiaaliturvan uudistaminen lasten näkökulmasta ei voi odottaa. Lapsiperheköyhyydellä on pahimmillaan elämän mittaiset vaikutukset lapsen tulevaisuuteen. Sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa lapsiperheiden asiaa on tarpeen käsitellä sekä omana kokonaisuutenaan ja että täpärileikkavasti muiden teemojen kohdalla. Tähän politiikkasuositukseen on koottu lapsiperheiden sosiaaliturvan keskeisimmät kipukohtat.

Lapsiperheiden sosiaaliturvassa tarvitaan sekä universaalia, kaikkia lapsiperheitä koskevaa sosiaalipolitiikkaa, kuten lapsisäätiö- ja perhevapaatuksia, että kohdennettuja toimia, jotka ottavat huomioon perheiden erilaiset tilanteet. Erityistä huomiota vaativia tilanteita ovat muun muassa yksinhuoltajuus, vanhemman tai lapsen sairaus tai vammaisuus, vanhemman työttömyys tai työkyvyttömyys sekä huoltajan menetykset. Yksinhuoltajaperheillä köyhyysriski on moninkertainen kahden huoltajan perheisiin nähden ja toimeentuloaiveudet ovat huomattavasti yleisempiä. Vuovaperheköyhyys on erityisen vaarallista. Lapsiystävällinen yhteiskunta edellyttää perheiden moninaisuuden ja monenlaisten tarpeiden huomioimista. Perheiden tiissa moninaisuus tarkoittaa tarvetta lisätä joustavuutta.

Suosituks

1. Sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa on parannettava lapsiperheiden perusturvaa.
2. Sosiaaliturvauudistuksessa on palautettava universaaliin perijöimälän hienoisuudistuksen periaatteita.
3. Perheiden korvaustasoa ja kestoa on parannettava.
4. Perheiden tukeminen ei saa olla toimeentulokäytännönä.
5. Lapsen ja vanhemman sairauksia on kohtuullistettava ja korvaustasoa parannettava.
6. Vammaisuuskorvausten hallintoprosessi on laadittava kuntoon.
7. Yhteiskunnan tuen on oltava vahva, jota lapsi tai vanhempi kuulee.
8. Lapsiperheiden asumisoloja on parannettava aktiivisilla asumispolitiikoilla.
9. Lapsiperheiden venäköä on kohtuullistettava.
10. Koronapandemian aiheittamat vaikutukset lapsiperheiden toimeentuloon on korjattava nopeasti.
11. Sosiaaliturvan kokonaisuudistuksen vaikutuksia lapsiin on arvioitava koko uudistusprosessin ajan ja lapsiperheköyhyiden vähenemisen on otettava arvioitukseksi, kun uudistuksen enimmäistulos arvioidaan.

Lapsiperheet ja sosiaaliturva - suositukset

1. Sosiaaliturvan kokonaisuudistuksessa on parannettava lapsiperheiden perusturvaa.

2. Sosiaaliturvauudistuksessa on palattava universaalin pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan periaatteisiin.

3. Perhevapaiden korvaustasoa ja kestoa on parannettava.

4. Perheellistymisen ei saa olla toimeentulokysymys.

5. Lapsen ja vanhemman sairaskuluja on kohtuullistettava ja korvaustaso päivitettävä.

6. Vammaisetuksien hakuprosessit on laitettava kuntoon.

7. Yhteiskunnan tuen on oltava vahva, jos lapsi tai vanhempi kuolee.

8. Lapsiperheiden asumisoloja on parannettava aktiivisella asuntopolitiikalla.

9. Lapsiperheiden verotaakkaa on kohtuullistettava.

10. Koronapandemian kielteiset vaikutukset lapsiperheiden toimeentuloon on korjattava ripeästi.

11. Uudistuksen vaikutuksia lapseen on arvioitava koko uudistusprosessin ajan ja lapsiperheköyhyyden väheneminen on otettava arviointikriteeriksi, kun uudistuksen onnistumista arvioidaan.

Pyydämme järjestöjen näkemyksiä alla oleviin kysymyksiin 1-2/6

1. Miten lapsille ja perheille suunnattua etuuskokonaisuutta voisi yksinkertaistaa?
 - Onko yksinkertaistaminen perusteltu tavoite? Miten erilaiset tarpeet ja elämäntilanteet huomioidaan?
 - Ensisijaisten etuuksien riittävä taso vähentää paineita erityisratkaisuilta.
 - Mutta: Mieluummin sujuvat prosessit kuin yksinkertaistettu etuusrakenne.
 - Perusturva kuuluu kaikille, myös lapsille. Onko lapsi itse edunsaaja, vai vanhempi lapsikorotuksella?
 - Perheiden perusturvaa ei ole järkevää lähteä yksinkertaistamaan, mikäli sotu-perusratkaisu on epäselvä.
2. Millaista vaikuttavuutta perhe-etuuksilla tulisi tavoitella? Voiko nykyisiä perhe-etuuksia uudelleen kohdentamalla lisätä vaikuttavuutta?
 - Perhe-etuuksissa yleisesti perhekustannusten tasaus, eli yhdenvertaisuus tavoitteena. Perheiden tulevaisuudenuskon vahvistaminen ja sen myötä syntyvyyden kasvu.
 - Perusturvan tulee olla viimesijaista turvaa korkeammalla tasolla (jatkuva – tilapäinen).
 - Tavoitteena myös lapsiperheköyhyyden vähentäminen ja ylisukupolvisen syrjäytymisen katkaiseminen. Taloudellinen ja sosiaalinen kestävyys.
 - Nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden vahvistaminen keskiössä, jotta syrjäytymisen periytyminen voidaan katkaista.
 - Hyvinvointi-indikaattorit keskeisinä mittareina. Asumisväljyys lapsiperheiden kannalta myös keskeinen.
 - Nykyisiä perhe-etuuksia uudelleen kohdentamalla ei voi saada lisää vaikuttavuutta, sillä etuuksien reaaliarvo on vuosikymmenten myötä laskenut jo liian matalaksi. Siirrettävää taskusta toiseen ei siis ole.

Pyydämme järjestöjen näkemyksiä alla oleviin kysymyksiin 3-4/6

3. Mitä rakenteellisia muutoksia lapsilisäjärjestelmään tulisi tehdä?

- Lapsilisän keskeinen vahvuus on sen yksinkertaisuus ja universaalisuus.
- Lapsilisällä tasataan väestötasolla perhekustannuksia. Tarvitaan tasokorotus, jolla sen jälkeenjääneisyyttä korjataan.
- Lapsilisä tulee maksaa kaikille lapsille, eli myös 17-vuotiaille. Voisiko se olla lapsen perustulo?
- 0-3-vuotiaille kohdennettu korotus on mahdollinen toimi lapsiperheköyhyyden torjumiseksi.
- Lapsilisän universaalisuudesta ei tule luopua, eikä tehdä lapsilisiä verotettavaksi tuloksi.

4. Miten pienten lasten hoidon ja varhaiskasvatuksen kokonaisuutta olisi syytä kehittää?

- Varhaiskasvatus ei yksinään riitä vanhemmuuden tueksi, vaan tarvitaan myös kotiin tulevia palveluja sekä perhekeskuksissa tarjottavaa vanhemmuuden tukea.
- Kotona ja perheissä tehtävän hoivatyön yhteiskunnallinen arvo on nähtävä.
- Lapsia koskevat päätökset on tehtävä ensisijaisesti lapsen edun näkökulmasta. (LOS)
- Perhevapaauudistukselle oli korkeampia odotuksia kuin mitä toteutettiin: vanhempainpäivärahojen tason nosto ja keston pidennys, joustavuutta lisää, mahdollisuus pitää vapaat useammassa paloissa.

Pyydämme järjestöjen näkemyksiä alla oleviin kysymyksiin 5-6/6

5. Mitä muutoksia sosiaaliturvaan (ml. palvelut) tulisi tehdä, jotta järjestelmä kannustaisi ja tukisi vanhempien työllistymistä ja perhe-elämän yhteensovittamista eri perhetilanteissa?

- Vanhempien työllistyminen pikkulapsivaiheessa ei tavoitteena nouse lapsen oikeuksien sopimuksesta, joten sitä ei voi asettaa tavoitteeksi uudistukselle. Kotona tehtävän hoivatyön arvo lapselle on huomioitava.
- Perheen ja työn joustava yhdistäminen sen sijaan on lapsen etu ja mahdollistaa sekä perheen vahvemman toimeentulon että lapsen ja vanhemman yhteisen ajan.
- Ks. Edellisen kysymyksen vastaukset.

6. Miten tarvetta turvautua toimeentulotukeen pitkäaikaisesti voitaisiin vähentää eri perhetilanteissa?

- Ensisijaisten etuuksien riittävä taso. Kaikki etuusjärjestelmän korjaukset vähentävät tarvetta turvautua toimeentulotukeen.
- Vanhemmille taloudellinen mahdollisuus kouluttautua, palvelukartoitus ja ohjaaminen koulutukseen. (Palvelut & sotu)
- Vammaisten ja sairaiden lasten sosiaaliturvan ongelmakohtat on korjattava, jotta lapsen sairaus tai vammaisuus ei aja perhettä toimeentulotuen varaan. (Ks. politiikkasuositus "Lapsiperheet ja sosiaaliturvauudistus").

Kiitos!

Perheiden monimuotoisuuden huomioiminen sosiaaliturvassa

Anna Moring
Johtava asiantuntija
Monimuotoiset perheet -verkosto

MONIMUOTOISET PERHEET

Yleistä:

- Sosiaaliturvan kehittämisessä tulee huomioida palkattoman hoivatyön arvo ja nähdä hoivasuhteet osana järjestelmän ylläpitoa.
 - Sosiaaliturvan subjektikäsitteen on pystyttävä huomioimaan yksilöiden väliset hoivasuhteet eri elämänvaiheissa.
 - Järjestelmää on kehitettävä mahdollistamaan joustavat siirtymät ja tukemaan nivelvaiheita siten, että hoivasuhteiden ja riittävän toimeentulon yhdistäminen on mahdollista kaikissa elämäntilanteissa.
-
-

Etuuskokonaisuuden yksinkertaistaminen + vaikuttavuus:

- Lapsiperheköyhyyden vähentäminen ja ennaltaehkäisy.
 - Hakuprosesseja yksinkertaisesta ja kehitetään kohti etuusehdotusta.
 - Alikäyttöä vähennetään tunnistamalla siihen johtavia tekijöitä.
 - Järjestelmä on joustava ja tunnistaa monimuotoiset perhetilanteet.
 - Lainsäädännön ei tule ohjata perheiden tekemiä ratkaisuja muutoin kuin lapsen edun mukaisesti → vuoroasuminen, etävanhemmat, huoltajuus...
 - Jokaisella tulee olla mahdollisuus toivoa lasta.
-
-

Lapsilisäjärjestelmän rakenteelliset muutokset

- Lapsilisän jakamista vanhempien välillä tulee selvittää siten, että se alkaisi tietyn ajankohdan jälkeen syntyvien lasten kohdalla. Sukupuolivaikutusten huolellinen arviointi tässä välttämätön.
 - Lapsilisä tulee sitoa indeksiin ja sen maksamista jatkaa, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta.
 - Lapsen kuollessa lapsilisän maksamista tulisi jatkaa lapsen kuolemaa seuraavat kolme kuukautta, jotta lapsen jäljiltä jäävät kulut eivät kuormita perheen tilannetta entisestään.
-

Pienten lasten hoito ja varhaiskasvatus + työllisyyden tukeminen

- Varhaiskasvatus ei ole nykyisellään tarpeeksi notkea tuki, kun vanhempi yrittää työllistyä perhevapailta → esim. kotipalvelu nivelvaiheen palveluna?
 - Hyödynnettävä demografista tietoa kotihoidontuen käytöstä ja työllistymisen esteistä.
 - Keikkatyön ja lyhytaikaisen työn nopea vastaanottaminen → lapsiparkki-tyyppiset palvelut tmv. tavat järjestää hoivaa muuttuvissa työtilanteissa.
 - Varhaiskasvatus vanhemman asuinpaikkakunnalla tapaamissopimuksen mukaisesti.
 - Ennakoitavuuden parantaminen tukee työllistymistä:
 - Perheessä tapahtuvien muutosten vaikutus sosiaaliturvaan.
-
-

Toimeentulotuen tarpeen vähentäminen

- 29% naispuolisen vanhemman perheiden kotitalouksista sai toimeentulotukea vuonna 2020 (THL)
 - Tässä ryhmässä suuri potentiaali myös työllistymisen ja toimeentulotuen pitkäaikaisen tarpeen vähentämisen osalta
 - Palvelut toimiviksi vanhemman työllisyyden tukemisen kannalta →
 - vuorotyön huomioiminen vuorohoidon avulla, myös pienille koululaisille
 - ohjaamo-tyyppiset räätälöidyt palvelut esim. hoitovapaalla pitkään olleille vanhemmille
 - Pienten koululaisten koulujen lomien aikainen hoito → mallia Ruotsin Fritidshem-toiminnasta?
 - Perusturvan tason korottaminen vähentää toimeentulotuen tarvetta.
-

LAPSET JA PERHEET SOSIAALITURVAUUDIS- TUKSESSA

Ahti Hurmalainen, Elatusvelvollisten Liitto ry

Miten lapsille ja perheille suunnattua etuuskokonaisuutta voisi yksinkertaistaa ?

- Etuudet on saatava samalta luukulta ja samojen perusteiden mukaan huolimatta etuuden kohdentamisesta; toimeentulotuki, oikeusapu, elatusapujen määräytyminen jne. Säästöt virkamiesten vuositöiden määrässä jne.
- Asumistuen leikkaus on välttämätöntä, kun loppukäyttäjille kohdentuu noin 2.2 mrd euroa. Tämä varmistaa sen, että liian usein vuokra-asunnon saa vain asumistukeen oikeutettu. Vuokranantajalle vuokra on varma ja vuokrankorotukset on helppo perustella.
- Kun palvelut saadaan samalta luukulta ei tule päällekkäisiä etuuksia ja asumistuki kohdistuu vain yhteen asuntoon ja tietyille vuokralaisille.

Millaista vaikuttavuutta perhe-etuuksilla tulisi tavoitella ? Voiko nykyisiä perhe-etuuksia uudelleen kohdentamalla lisätä vaikuttavuutta ?

- Perhe-etuuksilla tulisi varmistaa perheen ja lasten toimeentulo ja asuminen pääsääntöisesti väliaikaisesti heikossa taloudellisessa tilanteessa. Tavoitteena on kuitenkin tulee olla työllistyminen ja perhe-etuisuuksilla varmistaa työllistymisen pysyvyys.
- Useimpien perhe-etuisuuksien tarpeen on oltava väliaikainen ja kohdentua todelliseen tarpeeseen.
- Asumistuki ja toimeentulotuki ei saa muodostua pääsääntöiseksi tuloksi.
- Eikä etuuksien määrä saa nousta suuremmaksi, mitä kansalainen saisi työllistymällä.
- Tukien yhteismäärä pitäisi rajoittaa, jotta työmotivaatio säilyisi eikä kansalainen putoaisi tuloloukkuun.

Mitä rakenteellisia muutoksia lapsilisäjärjestelmään tulisi tehdä ?

- Mielestäni nykyinen lapsilisäjärjestelmä on hyvä ja toimiva.
- Enintään lapsilisien indeksitarkistukset ovat ajankohtaisia.
- On tarpeetonta vähentää tai poistaa isompituloisilta lapsilisiä, koska he maksavat veroissaan lapsilisät, pienituloiset eivät maksa veroja juuri lainkaan ja etuuden saajan tuloja on mahdoton tarkistaa kattavasti kun ne muuttuvat useimmilla vuodesta toiseen.
- Vuoroasumisessa lapsilisät on oltava mahdollista kohdentaa kummallekin vanhemmalle.

Miten pienten lasten hoidon ja varhaiskasvatuksen kokonaisuutta olisi syytä kehittää ?

- Pienten lasten hoidosta varhaiskasvatukseen on oltava suora "uraputki" eteenpäin ja pääsääntöisesti vanhemmilla on oltava vaikutusmahdollisuus / valintamahdollisuus näihin asioihin.
- Lapsilla erityisesti pienten lasten osalta on oltava lähes samat hoitajat koko ajan.
- Erityisesti pienten lasten ja varhaiskasvatuksessa olevien osalta hoitajilla on oltava erolasten osalta tarkat tiedot kuka hakee jne.
- Vuoroasuminen on huomioitava pienten lasten ja varhaiskasvatuksen kokonaisuudessa.

Mitä muutoksia sosiaaliturvaan tulisi tehdä, jotta järjestelmä kannustaisi ja tukisi vanhempien työllistymistä ja työn ja perhe-elämän yhteensovittamista eri perhetilanteissa

- Lapsille pitää taata tarvittaessa päivähoitopaikka, jos vanhempien työllistyminen on siitä kiinni.
- Vuoroasumistilanteessa sosiaaliturvan tulee tukea kummankin vanhemman osoitteen osalta lasten koulumatkakuluja sekä muita lapsiin liittyviä tukitoimia.
- Tukien määrä tulee olla suhteessa työstä saatavaan palkkaan ettei synny tukiloukkoa, ettei taloudellisesti tarvitse mennä töihin.
- Asumistuki oikeudenmukaisesti vuoroasumistilanteessa kummallekin vanhemmalle ehkä jaettuna elatuskykyjen suhteessa.

Miten tarvetta turvautua toimeentulotukeen pitkäaikaisesti voitaisiin vähentää eri perhetilanteissa

- Toimeentulotuki on tarkoitettu noin 3 kk:n väliaikaiseen välttämättömään tarpeeseen, mutta nyt se on muodostunut pääsääntöiseksi tuloksi useassa perheessä.
- Toimeentulotuen lisäksi tulee vielä harkinnanvarainen toimeentulotuki ja sitä voitaisiin käyttää jos lyhytaikainen toimeentulotuki ei kata esim. yllättävää pesukoneen särkymistä tms.
- Velvoittaa tuen saajat hakemaan töitä ja työllistymään vaikka eri aloillekin mihin on kouluttautunut tai kokemuksen kautta työllistynyt.
- Velvoittaa työttömyyden johdosta muuttamaan työn perässä huomioiden asumistilanteen.
- Henkilökohtainen mielipiteeni on, että tämä sosiaaliturvajärjestelmä pitäisi lopettaa ja aloittaa uudestaan o-tilanteesta, koska mahdotonta saada tätä toimimaan jos korjataan vain yhtä kohtaa. Vuokrataso PK-seudulla ja kasvukeskuksissa on niin korkea, että asumistukeen menee jo 2,2 mrd euroa.

Kiitos!

Pesäpuu ry

LASTENSUOJELUN
KEHITTÄMISYHTEISÖ

Sosiaaliturvauudistus, kuuleminen 19.5.2022

Pesäpuu ry:n huomiot sijais- ja
jälkihuollon lapset ja nuoret, Jari Ketola
tj

Kaikille lapsille ja nuorille turvattavaa

Lapsiperheköyhyyden vähentäminen:

- Etuuksissa nouseva taso
- Huomioitava köyhyyden vaikutukset koulunkäyntiin ja harrastuksiin
- Sijaishuollosta itsenäistyneet/ ylisukupolvisen asiakkuuden ja syrjäytymisen ehkäisy, huomioitava laajasti perheiden palveluissa mm. neuvola

Asumisen kysymykset lasten näkökulmasta:

- Vuoroasumisen mahdollistaminen köyhissä perheissä, ahtaus ja etäisyydet

Lasten ja nuorten mielenterveyspalvelut:

- Hoitoon pääsee liian myöhään
- Lastensuojelun/sijaishuollon palvelut eivät korvaa MT-palveluja

Lapsistrategialla kestävä, pitkäjänteistä ja johdonmukaista lapsi- ja perhepolitiikkaa sekä lapsen oikeuksia kunnioittava Suomi

Pienet lapset

- Varhaiskasvatuksen palveluja ei voi rajoittaa vanhemman ammatin perusteella
- Sijoitetun lapsen oikeutta kiintymyssuhteeseen tukisi perhehoitajan oikeus vanhempainvapaaseen
- Varhaiskasvatuksen palveluihin lisättävä tietoa ja osaamista sijaishuollossa asuvien lasten osalta mm. traumatietoisuus
- Lapsistrategiassa vähän toimenpiteitä pienten lasten alle 10v osalta

Sijais- ja jälkihuollossa asuvat nuoret

Sijais- ja jälkihuollossa elävillä riskit syrjäytyä ovat moninkertaiset valtaväestöön verrattuna.

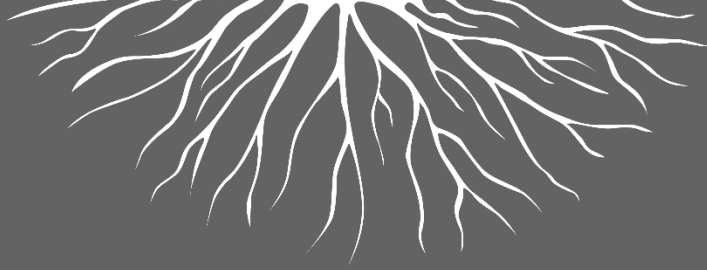
- Tarvitaan erityistä tukea, koska verkostot ja läheissuhteet ovat hauraammat. Matalan kynnyksen yhteydenpito mahdolliseksi
- Tuelta toivotaan joustavuutta ja rinnalla kulkemista sekä nuorten kuulemista ja omaehtoisuuden tukemista. Palvelujen hyvä olla mukana arjessa esim. muutto, uuden aloitus...
- Palveluja ja etuuksia koskeva tiedollinen tuki yhdeltä toimijalta
- Jälkihuollon työntekijöiden asiakasmäärien määrittäminen
- Nuorten jaksamisen rajat tulkitaan liian usein haluttomuudeksi tai yhteistyökyvyttömyydeksi

Jälkihuollossa elävät, etuudet

- Toimeentulotuen siirto kunnilta Kelalle on aiheuttanut tukikatkoja ja väärää tulkintaa; Jälkihuollon tukea (kunta maksaa) on tulkittu Kelan myöntämiä etuuksia mm. toimeentulotukea vähentävänä
- Monien toimijoiden/luukkujen kanssa toimiminen on nuorille haasteellista ja etuuksia jää hakematta. Tämä altistaa pikavippeihin, luottotietojen menettämiseen ja syrjäytymiseen. Taloussosiaalityötä lisättävä talouteen liittyvien traumojen ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi
- Yhdenvertaisuus ei toteudu itsenäistymisvarojen kerryttämisessä – hyvinvointialueille yhtenäiset käytännöt, kansallinen ohjaus ja toimintamalli
- Maksusitoumusten inhimillistäminen, ettei häpeän vuoksi tarvitse kieltäytyä etuudesta
- Vertaisuuden hyödyntäminen palveluissa
- Vaikea säästää, kun itsenäistymisvarat pitää käyttää etuuden saamiseksi, myöskään lapsille ei voi säästää toimeentulotukea saadessa

Ratkaisuja ja huomioitavaa

- Sosiaalihuollon toimielimen on varmistettava että itsenäistymisen tukemiseen tarkoitettut itsenäistymisvarat voidaan tosiasiallisesti käyttää tarkoitukseen
- Itsenäistymisen tueksi tarvitaan jälkihuollon nuorille yksilöllistä tukea ja palveluja asumiseen, elämänhallintaan, opiskeluun ja työelämäpolkujen luomiseen. Etuuksien vaikutuksien ennakkollinen huomioiminen
- Sijaishuollosta jälkihuoltoon siirtymisessä on turvattava ihmissuhteiden jatkuvuus ja luottamuksen rakentaminen uusien toimijoiden kanssa
- Tarvitaan kokonaisvaltaisempaa, monitoimijaista, mutta koordinoitua tukea itsenäistymiseen ja toimeentulon yksilöllisiin järjestelyihin
- Toimeentulotuen perustason nosto ja yksinhuoltajien huomiointi
- Lastensuojeluasiakkuutta ei saa kytkeä ehdollisena etuuden saamiseen
- Välitystilien käyttö esim. vuokranmaksussa
- Kuntoutus psyk. osasto ei oikeuta jälkihuoltoon

LASTENSUOJELUN
KEHITTÄMISYHTEISÖ

STM: n kuulemistilaisuus sosiaaliturvan nykyjärjestelmän uudistamiseksi 19.5.2022.

Vammaisfoorumin edustajana

Ylva Krokfors, VTL, sote-asiantuntija Invalidiliitto ry

Tavoitteita sotu-uudistukselle vammaisperheiden näkökulmasta

- SOSTE: etuuden hakeminen on helppoa, päätös on selkeä ja sen saa nopeasti.
- Jatkossa etuuksia haetaan yhdestä sovelluksesta ei saa unohtaa niitä, jotka eivät pysty asioimaan sähköisissä palveluissa tai tarvitsevat muuten ohjausta ja neuvontaa. Heillä tulee olla mahdollisuus saada henkilökohtaista tukea.
- Päätöksen on myös oltava selkeä, jotta ihminen ymmärtää perusteet päätökselle ja voi tarvittaessa valittaa siitä.

Tavoitteita sotu-uudistukselle vammaisperheiden näkökulmasta

- Kelasta henkilökohtaista asiantuntija- neuvontaa vammaisten lasten perheiden sosiaaliturvaetuuksista ja niiden yhteensovittamista palvelujen kanssa tulee saada koko maan kattavaksi. Yhteistyötä sosiaalihuollon kanssa tulee entisestään tiivistää.
- Vuoroasumisen tukeminen
- Kelan korvaamien sv-matkojen muuttaminen henkilökohtaisesta perhekohtaiseksi matkakatoksi.
- Vammaisten lasten kuljetusta varhaiskasvatukseen, samoin kuin vammaisten vanhempien tukeminen lapsen kuljettamisessa varhaiskasvatukseen

Tavoitteita sotu-uudistukselle vammaisperheiden näkökulmasta

- Omaishoitotilanteen muutokset tulisi sovittaa yhteen sosiaaliturvan ja työllistymisen tuen kanssa niin, että omaishoidon loppuminen ei tarkoita köyhyyteen putoamista, vaan tuettua siirtymää uuteen elämänvaiheeseen.
- Erityishoitorahan käyttöä tulisi edistää ja etuuden kestoa pidentää.
- Tärkeää varmistaa omaishoitajien kohtuullinen tulotaso, hoitotehtävän ja ansiotyön yhteensovittaminen ja erilaiset siirtymät työhön ja työstä pois.

Tavoitteita sotu-uudistukselle vammaisperheiden näkökulmasta

- Perusturvan tason tulee olla riittävä, niin ei tarvitse heti poikkeamatilanteissa turvautua toimeentulotukeen.
- Perustulo tukisi osaltaan myös vammaisperheitä.
- Noudattamalla YK:n vammaissopimuksen artiklaa 28 (Riittävä elintaso ja sosiaaliturva): e) varmistetaan vammaisten henkilöiden yhdenvertainen pääsy eläke-etuuksien ja -ohjelmien piiriin.
- Tulisi olla mahdollista jakaa myös omaishoito ja sen tukimuodot molempien vanhempien kesken, se voisi auttaa kummankin vanhemman pysymistä työelämässä.

Barnavårdsföreningen

Lapset ja perheet sosiaaliturvauudistuksessa
19.5.2022

Toiminnanjohtaja Pia Sundell

Sotu-uudistusta on edistettävä lasten tarpeita huomioiden ja lapsikeskeisesti

Sotu-uudistus:

- Lapsivaikutusten huomioiminen
- Lapsistrategia lähtökohtana
- Lapsinäkökulma keskeinen asia

Perheiden monimuotoisuus huomioitava

Erityistä huomiota kiinnitettävä:

- Lapsiperheköyhyyden kitkeminen uudistuksen tavoitteeksi
- Etuuksien heikkenevä taso, lapsilisän reaaliarvon alentuminen
- Tarvitsemme sekä universaalia sosiaalipolitiikka että yksilöllistä

Eriytyinen huomio:

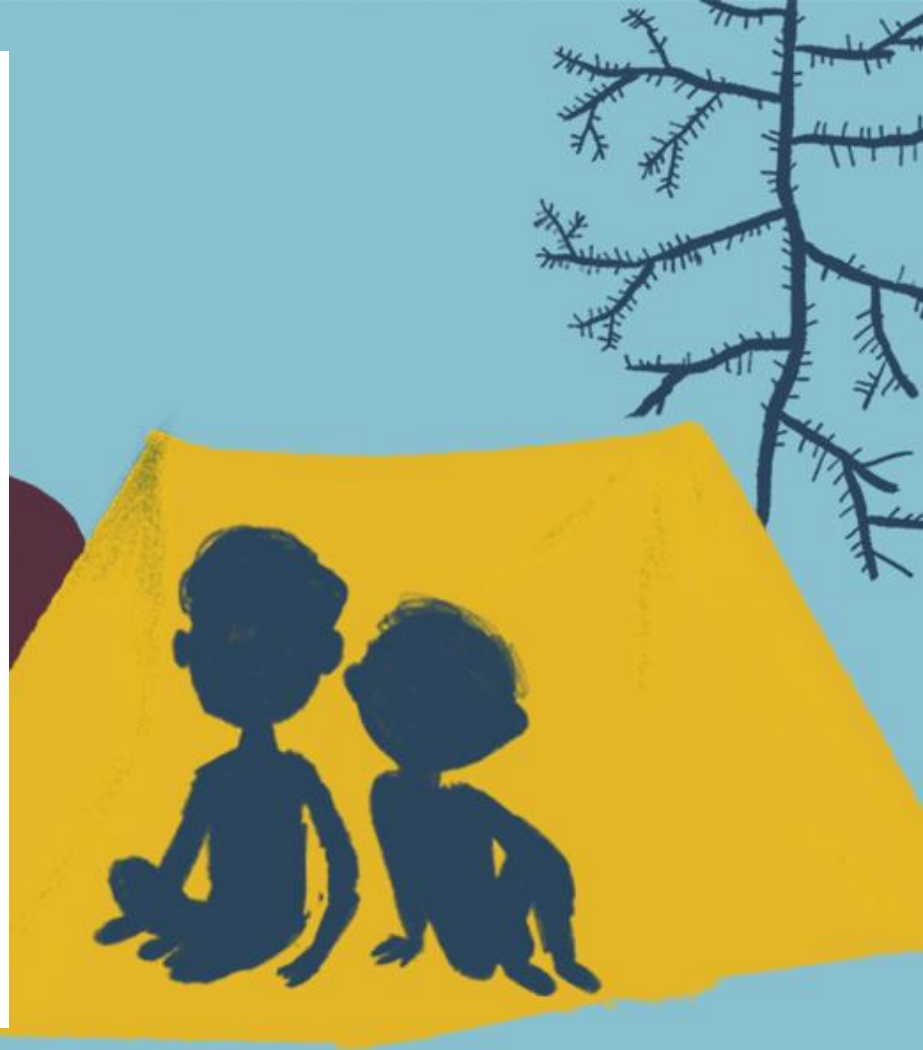
Ylisukupolvinen syrjäytyminen

Vähävaraiset perheet

Äkilliset muutokset (sairastuminen)

Yhden vanhemman perheet

Vuoroasuminen

Lapsen edun ensisijaisuuden painottaminen

Väestöllinen kestävyysvaje – syntyvyys!

Perheen ja työn yhteensovittaminen –
lapsen edun näkökulmasta

Tack!

Pia Sundell

Verksamhetsledare

Barnavårdsföreningen

pia.sundell@bvif.fi

bvif.fi

Kuulemistilaisuus: Lapset ja perheet sosiaaliturvauudistuksessa

Lastenvalvojat ry 19.5.2022

Lastenvalvojat ry:n nostoja

- Lastenvalvojan työ antaa näköalapaikan lapsiperheiden taloudelliseen asemaan
- Perhe-etuuksien avulla tulisi pyrkiä ennaltaehkäisemään ja vähentämään lapsiperheköyhyttä
- Lapsen köyhyteen vaikuttaa hänestä elatusvastuussa olevien vanhempien mutta myös ruokakunnan tilanne
 - Lainmukaisessa elatusvastuussa ja etuuksien perhekäsitteissä ristiriitaisuuksia
- Tilastoissa näkyy usein lapsiperheköyhyys sen ruokakunnan osalta, johon lapsi virallisesti osoitteen mukaan kuuluu
 - Lapsiperheköyhyden vähentäminen lapsen eri perheissä tärkeää ottaa huomioon

Lapsen asumisen tai tapaamisten vaikutus etuuksiin ja palveluihin

- Etuuksien ja palveluiden kehittämisessä on pyritty vastaamaan esimerkiksi vuoroasumisen yleistymiseen
- Lapsen ja myös sen vanhemman, jonka luona lapsi ei virallisesti asu, suhteen tukeminen etuuksien ja palveluiden avulla tärkeää
 - Myös muutoin kuin vuoroasumistilanteissa
 - esim. perhetilanteen yksilöllisempi huomioiminen asumistuessa tulisi olla mahdollista
 - Toimeentulotuessa lapselle ns. ruokaraha tapaamisten ajalle – mitä mahdollistaa?
- Miten lapsen kulut jakautuvat perheiden kesken -> tulisi huomioida etuuksien myöntöperusteita uudistettaessa
 - Esim. asuminen: 100% & 100%?
 - Vuoroasuminen: 50% & 50% vai 65 % & 35 % vai 70 % & 70 % - ei yksiselitteistä

Toimeentulotuki – viimeisijainen turva 1/2

- Vuoroasuvan lapsen perusosan jakaminen osin ongelmallista
 - Lapsen elatusvastuun jakautumisen yksilöllisempi huomioiminen tarpeen
 - Ruokakuntakäsite
 - Ruokakunnan jäsenillä voi olla yli ruokakunnan rajat ylittävää elatusvastuuta
 - Elatusapua ei huomioida menona toimeentulotuessa – aina ei perusteita kuitenkaan alentaa elatusapua
 - Kohtuullisten asumiskulujen rajat sekä toimeentulotuessa että asumistuessa tiukat
- > Yksilöllisempi (viimeisijainenkin) sosiaaliturva

Toimeentulotuki – viimesijainen turva 2/2

- Lapsilisäjärjestelmä
 - Lapsilisän maksaminen 18-vuoteen asti vähentäisi taloudellisia haasteita monessa perheessä
 - Lapsilisän indeksisidonnaisuuden palauttaminen?
 - Lapsilisän jakaminen vuoroasumistilanteessa?
 - Periaatteellinen merkitys vanhemmille voi olla suuri
 - Riskinä vaikutus lapsen riittävän elatuksen toteutumiseen
 - Termistä ”yksinhuoltajakorotus” tulisi luopua harhaanjohtavuuden vuoksi
- Laki lapsen elatuksesta 704/1975
 - Uudistustarve
 - Osittais- vai kokonaisuudistus?
 - ❑ Elatusavun määrittäminen – hyvinvointialueet vs. Kela?
 - ❑ Oikeus elatustukeen – mahdolliseksi saada ilman sopimusta?

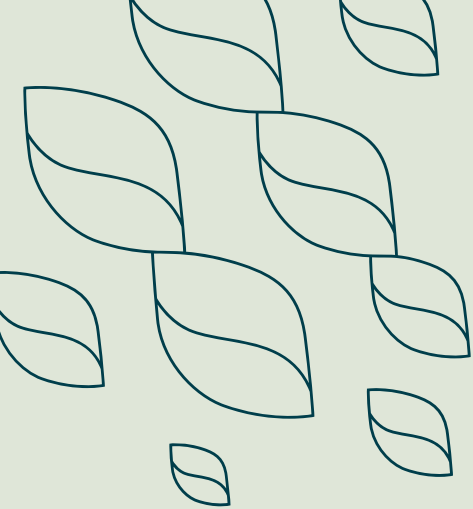
Ehdotuksia

- Moninaiset haasteet vaativat monenlaisia ratkaisuja, esim.
 - "Kun työtulot eivät riitä" – Ensisijaisten etuuksien tason nosto ja joustavuuden lisäys
 - "etuuksien varassa" – vaatii myös panostusta palveluihin, perusturvan matala taso ongelma
 - "väliinputoavat velkaantuneet" – suuria haasteita taloudellisesti
- Joustavampi ja yksilöllisempi sosiaaliturva mahdollistaisi perhetilanteiden huomioimisen nykyistä monipuolisemmin lapsen eri perheiden osalta
 - Lyhytaikaisen tuen tai ns. täydentävän tuen saaminen helpommaksi (esim. lapsen harrastukset)
- Pitkäaikaistyöttömyys- ja työelämästä syrjäytyminen näyttäytyvät myös lastenvalvojen työssä laajasti
 - Palveluiden kehittäminen ja niiden saatavuuden parantaminen sosiaaliturvan kehittämisen rinnalla tärkeää
 - Oikeiden palveluiden ja etuuksien piiriin pääsyn helpottaminen
- Esiopetuksen alentaminen ja päivähoidon maksuttomuus (yli 3-vuotiaille) pohdintaan

Lapset ja perheet sosiaaliturvauudistuksessa – kuulemistilaisuus 19.5.2022

Lakimies Merike Helander
Ylitarkastaja Katja Mettinen
Lapsiasiavaltuutetun toimisto

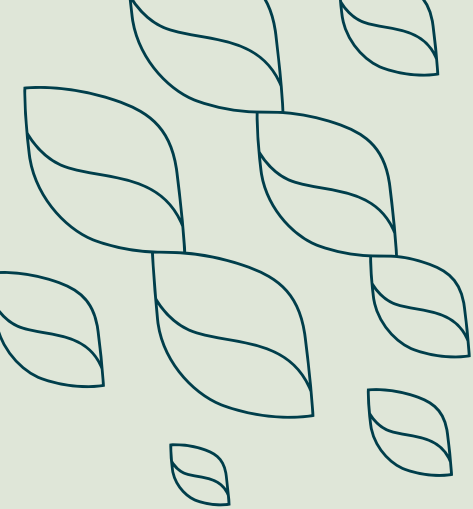

Lähtökohdat lasten ja perheiden huomioonottamiselle sotu-uudistuksessa

- YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59-60/1991)
 - Lapsen etu ensisijainen harkintaperuste kaikessa lapsia koskevassa päätöksenteossa ja muissa toimissa (LOS 3.1)
 - Lapsen oikeus hänen hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon ottaen huomioon hänen vanhempinsa, laillisten huoltajiensa tai muiden hänestä oikeudellisessa vastuussa olevien henkilöiden oikeudet ja velvollisuudet (LOS 3.2) (+ useat muut artiklat koskien mm. sote-palveluja)
 - lapsen oikeus riittävään elintasoon ja valtion velvollisuus tukea huoltajia tämän oikeuden toteutumiseksi (LOS 27)
- Perustuslaki (731/1999) 19 § oikeus sosiaaliturvaan
 - Julkisen vallan tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

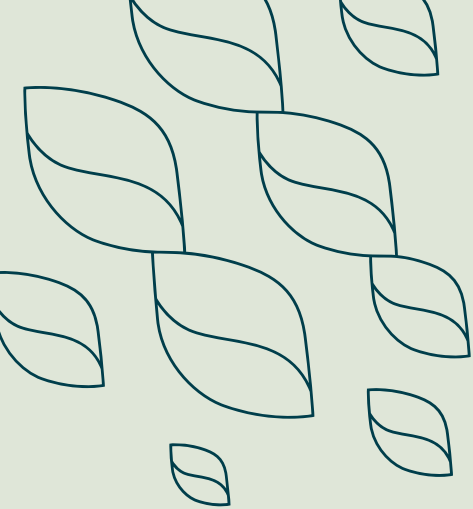
➤ Lapsivaikutusten arviointi sosiaaliturva-uudistuksessa

- tunnistettava entistä paremmin jatkuvan arvioinnin tarve
 - ennen lainvalmistelua/toimenpidevaihtoehtoja arvioitaessa – lainvalmistelun/päätöksenteon/toiminnan eri vaiheissa – lainsäädännön/päätösten toimeenpanon aikana → korjaustoimet
- tutkittuun tietoon perustuva arviointi
- lasten ja nuorten kuuleminen
- lapsivaikutusten arvioinnin läpinäkyvyys (lainvalmistelu)asiakirjoissa

Etuuskokonaisuuden yksinkertaistaminen ja perhe-etuuksien vaikuttavuus

- Etuusjärjestelmän yksinkertaistaminen edellyttää koko järjestelmän kriittistä (vaikutus)arviointia: kysymys ei ole vain sosiaalipoliittinen vaan myös asunto-, perhe-, koulutus- ja talouspoliittinen
 - Riittävä perusturva perheellisille opiskelijoille ja työkyvyttömille sekä kannustava työssäkäynti työkykyisille (kannustinloukkujen välttäminen), toimeentulotukiriippuvuuden vähentäminen
 - Joustavuus; perheiden ja elämäntilanteiden moninaisuus
- Perhe-etuuksien avulla on varmistettava lapsen oikeus riittävän hyvään elintasoon
 - Lapsiperheköyhyyden vähentäminen ja ehkäiseminen
 - Perheiden kannustaminen osallistumaan yhteiskunnan toimintaan
 - Vaikuttavuutta voidaan tehostaa kohdentamalla tukea erityisesti lapsiperheköyhyyden kannalta keskeisiin ryhmiin; mm. edullinen ja laadukas asuminen, maksuton varhaiskasvatus ja vanhempien työssäkäynnin tuki. Suorat tulonsiirrot usein ongelmallisia kannustinvaikutusten vuoksi.

Lapsilisä ja pienten lasten hoito

Lapsilisä on universaalina etuutena merkittävä

- Lapsilisään tehtävät muutokset edellyttävät kattavaa lapsivaikutusten arviointia
- Lapsilisän tavoite kirkastettava: kulukorvaus vai perheiden toimeentuloerojen tasoittaja

- Varhaiskasvatuksen tarkoitus on lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen sekä vanhemman työssäkäynnin mahdollistaminen
- Vanhempien mahdollisuus valita kotihoito tulee säilyttää
- Kotihoidontukeen voidaan tehdä muutoksia, jotka vahvistaisivat isompien lasten oikeutta varhaiskasvatukseen
- Varhaiskasvatuksen maksuttomuutta tulee selvittää
- Vuorohoidon saatavuus; myös pienille koululaisille